

შორენა მურუსიძე

ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის
ინსტიტუტის ახალი და უახლესი ისტორიის
განყოფილების მეცნიერ-თანამშრომელი

ერეკლე შველიძე

ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის,
არქივთმცოდნეობის დეპარტამენტის მეცნიერ-
თანამშრომელი

„ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ ისტორიიდან

ნაშრომის მიზანია XX საუკუნის ქართული ემიგრაციის ერთი ფრაგმენტის – 1954 წლის 26 იანვარს, გერმანიის ქალაქ მიუნხენში დაარსებული ორგანიზაციის ისტორიის წარმოჩენა.

ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის საარქივო ფონდში დაცულია „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ დამფუძნებლების გაიოზ და შალვა მაღლაკელიძეების პირადი არქივი, რომელიც XX ს-ის 90-იანი წლების დასაწყისში გურამ შარაძემ მიუნხენიდან ჩამოიტანა. არქივი შეიცავს „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ ისტორიის ამსახველ არაერთ გერმანულენოვან დოკუმენტს, კერძოდ კი დამფუძნებელი კრების ოქმს, წესდებას, ორგანიზაციის გამგეობის მიმოწერას გერმანიის სახელმწიფო დაწესებულებების, საზოგადოებრივი გაერთიანებების, საინფორმაციო სააგენტოებისა თუ კერძო პირებისადმი. სრულად შევისწავლეთ საქართველოში არსებული, დღეისთვის ხელმისაწვდომი და გამოვლენილი მასალები. მიუხედავად ამ საარქივო მასალათა სოლიდური ჩამონათვალისა, ორგანიზაციის ისტორიის სრულყოფილი ჩვენება ამ ეტაპზე მაინც ვერ მოხერხდა.

მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ, დასავლეთ ევროპის სახელმწიფოებში დაფუძნდა ომში მონაწილე მხედართა გაერთიანებები. მათი მიზანი მეომრების მატერიალური და მორალური დახმარება იყო. ამ ტენდენციამ, გავლენა მოახდინა მიუნხენში მოღვაწე ქართველი ემიგრანტების ერთ ნაწილზეც. მათ ჩამოაყალიბეს საინიციატივო ჯგუფი, რომელმაც მოგვიანებით დააფუძნა ორგანიზაცია სახელწოდებით „ქართველ მხედართა დარაზმულობა“.

გაერთიანება "ქართველ მხედართა დარაზმულობის" დამფუძნებელი კრება 1954 წლის 26 იანვარს ქ. მიუნხენში ჩატარდა. კრებას ესწრებოდნენ შალვა მაღლაკელიძე, გაიოზ მაღლაკელიძე, გრიგოლ ავალიანი, ალექსანდრე ბალათურია, რომან ფარძინი, ანდრეას მოსიძე, დავით პეკურიძე და გიორგი ვეფხვაძე. ყრილობის თავმჯდომარედ არჩიეს გიორგი ვეფხვაძე, კრების მდივნად გრიგოლ ავალიანი [1].

დამფუძნებელი კრების ყველა მონაწილე ავტომატურად „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ დამფუძნებლად ჩაითვალა. გაიოზ მაღლაკელიძის მიერ წარმოდგენილი წესდება, დისკუსიისა და ცვლილებების შეტანის შემდეგ დაამტკიცეს [1].

„დარაზმულობის“ წესდება შედგენილია ყველა იურიდიული ნორმის დაცვით. მასში დეტალურადაა ჩამოყალიბებული გაერთიანების მიზნები, სამოქმედო გეგმა, ორგანიზაციის მმართველობითი სტრუქტურა, ყველა წარმომადგენლობითი ორგანოს ფუნქცია-მოვალეობები, გაწევრიანების პრინციპები, განსაზღვრულია „დარაზმულობის“ მატერიალური საფუძვლები, გათვალისწინებულია გაერთიანების გაუქმების საკითხიც. ნათქვამის საილუსტრაციოდ მოგვყავს „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ წესდების ადაპტირებული ტექსტი.

წესდების მიხედვით „ქართველ მხედართა დარაზმულობა“ არის აპოლიტიკური, პარტიებისა და პოლიტიკური „პლაცდარმებისაგან“ განზე მდგომი ორგანიზაცია, რომლის მიზანია: საზღვარგარეთ მცხოვრები ყველა ქართველი ჯარისკაცის გაერთიანება და აღრიცხვა, II მსოფლიო ომში დაღუპული ქართველი ჯარისკაცების ვინაობის და დასაფლავების ადგილის გარკვევა. ქართველი მეომრების მეგობრული, მორალური და მატერიალური ურთირთიერთდახმარება, მხედრული ფასეულობების, ღირსების და ტრადიციების პატივისცემა და დაცვა [2].

მეომრების გარდა „დარაზმულობაში“ გაწევრიანება შეეძლოთ სამოქალაქო პირებს, მათ ვინც იზიარებდა ქართველი ჯარისკაცების პრინციპებს და ტრადიციებს. გაერთიანებას ჰყავდა მუდმივი და საპატიო წევრები [2].

„დარაზმულობას“ ქონდა მმართველობითი ორგანოები: საერთო ყრილობა, გამგეობა, საქმეთა სამმართველო, კონტროლის კომისია და ღირსების სასამართლო [2].

საერთო ყრილობა ჩატარდებოდა წელიწადში ერთხელ და საჭიროების შემთხვევაში რიგგარეშედ, თავმჯდომარის, ან მუდმივი წევრების ერთი მესამედის მოთხოვნით. საერთო ყრილობის ფუნქციებში შედიოდა: დარაზმულობის თავმჯდომარის, გამგეობის, საქმეთა მმართველის, კონტროლის კომისიის და ღირსების სასამართლოს არჩევა; ასევე წესდებაში ცვლილებების შეტანა, გაერთიანების სამუშაო გეგმის შედგენა, გამგეობის წლიური ანგარიშის მოსმენა და შემოწმება. ყრილობაზე ხმის მიცემის უფლება ჰქონდა ყველა წევრს. გადაწყვეტილების მიღება ხდებოდა ხმათა უმრავლესობით. დაშვებული იყო აგრეთვე ფარული ხმისმიცემა [2].

ორგანიზაციის აღმასრულებელ ორგანოდ აღიარებული იყო გამგეობა. მის უფლება-მოვალეობაში შედიოდა: მდივნის არჩევა, ქონების განკარგვა, გაერთიანების მიზნების და დავალებების განხორციელება, ყრილობის გადაწყვეტილებების შესრულება, ყრილობის დღის წესრიგის დამტკიცება, საანგარიშო მოხსენებების შემუშავება, ახალი წევრების მიღება. განსაკუთრებულ შემთხვევებში გამგეობას შეეძლო შეედგინა სამუშაო კომისიები და გაეხსნა ფილიალები, ასევე გამოეცა პერიოდული, ან არაპერიოდული გამოცემები [2].

საქმეთამმართველს ეკისრებოდა ორგანიზაციის მიმდინარე საქმეების მართვა. კონტროლის კომისიის ფუნქცია კი იყო: გამგეობის ანგარიშების შემოწმება. გაერთიანების წევრებს შორის სადაო საკითხები ეგრეთწოდებულ „ღირსების სასამართლოს“ უნდა გადაეწყვიტა. „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ ქონება შედგებოდა გაერთიანების წევრების შენატანების, დახმარებების და შემოწირულობებისგან. „დარაზმულობის“ წესდების მიხედვით გაერთიანება ნებაყოფლობით შეიძლებოდა გაუქმებულიყო ყრილობის სამი მესამედის გადაწყვეტილებით. ამ მიზნით მოწვეულ ყრილობაზე ლიკვიდაციას განახორციელებდა გამგეობა [2].

დღეისათვის ჩვენთვის შეუძლებელია გადაჭრით იმის თქმა, რამდენად ფუნქციური აღმოჩნდა, „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ წესდება. XX ს-ის 50-იანი წლების პერიოდიკისა და მიუნხენში მოღვაწე ზოგიერთი ქართველი

ემიგრანტის პირადი არქივის შესწავლა საფუძველს გვაძლევს ეჭვი შევიტანოთ წესდებით გათვალისწინებული ყველა პუნქტის დაცვასა და განხორციელებაში.

„ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ დაფუძნებისა და ორგანიზაციის წესდების დამტკიცების შემდეგ, იმავე დღეს (26 იანვარს, 1954წ.) შემუშავდა მოწოდება, რომელშიც მოკლედ არის ჩამოყალიბებული „დარაზმულობის“ მიზნები და ამოცანები. გაერთიანების დამფუძნებლები ქართველ მეომრებს მოუწოდებდნენ გაწევრიანებულიყვნენ ახლადდაარსებულ გაერთიანებაში და მონაწილეობა მიეღოთ მისი მიზნების განხორციელებაში [3].

„ქართველ მხედართა დარაზმულობა“ არ იყო პოლიტიკური ორგანიზაცია, რაც გაუგებარი აღმოჩნდა ზოგიერთი ქართველი ემიგრანტისათვის. ორგანიზაციის საინიციატივო ჯგუფმა II მსოფლიო ომში მონაწილე ქართველ მეომრებს წინასწარ აცნობა ქართველ მხედართა გაერთიანების დაარსების შესახებ: მათ გაეგზავნათ მოსაწვევი ბარათები თხოვნით, დასწრებოდნენ დარაზმულობის დაფუძნებას. ამ მიმართვას, იმავე დღეს, 1954 წლის 26 იანვარს გამოეხმაურნენ დავით ურატაძე და ილია კუჭუხიძე.

გრიგოლ ავალიანისადმი გაგზავნილ წერილში დავით ურატაძე მოითხოვს შეიქმნას ახალი საინიციატივო ჯგუფი სადაც გაწევრიანდებიან მიუზნენში არსებული პოლიტიკური პარტიებისა და გაერთიანებების წარმომადგენლები [4]. ილია კუჭუხიძის აზრით ორგანიზაციის დაფუძნებაში მონაწილეობის მიღების შესახებ იგი უნდა შეუთანხმდეს თავის თანაპარტიელ – სოციალ-ფედერალისტური პარტიის წევრებს [5].

XX ს-ის 50-იანი წლები ქართული ემიგრაციის ისტორიაში საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენისათვის ბრძოლის ახალი ეტაპია. მიმდინარე ცივი ომის პირობებში ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობა ყურადღებას იჩენდა საბჭოთა კავშირში შემავალი ქვეყნების ხალხთა ემიგრაციის მიმართ და მათი შეკავშირებით ანტიკომუნისტური ფრონტის შექმნა ჰქონდა განზრახული. ამ გარემოებამ ქართული ემიგრაციის მნიშვნელოვანი გააქტიურება გამოიწვია, შეიქმნა არა ერთი ახალი პოლიტიკური ორგანიზაცია, რომელშიც ერთიანდებოდნენ სხვადასხვა პარტიების წარმომადგენლები და პარტიებს მიღმა მყოფი ქართველი ემიგრანტები. ამ ფონზე „ქართველ მხედართა დარაზმულობა“ ემიგრაციაში აღქმულ იქნა მორიგ პოლიტიკურ გაერთიანებად.

„ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ დაარსების შესახებ ცნობა გაავრცელა გერმანული პრესის სააგენტომ [6.], განცხადებები დაიბეჭდა ადგილობრივ გაზეთში [7] და გახმოვანდა გერმანული რადიო-სადგურების მიერ [8].

გაერთიანების დაარსებას გამოეხმაურნენ გერმანელი მეომრები, რომელთაც ომის დროს ურთიერთობა ჰქონდათ ქართველ ჯარისკაცებთან, ისინი გაწევრიანებისა და დახმარების სურვილს გამოთქვამდნენ [6].

„დარაზმულობას“ მოწინააღმდეგეებიც გამოუჩნდნენ, ქართველ ემიგრანტთა ნაწილი „ქართველ მხედართა დარაზმულობას“ მონარქო-ფაშისტურ ორგანიზაციად მიიჩნევდა. როგორც ჩანს, მათ 1937-39 წლებში არსებული გაერთიანება „მონარქო-ფაშისტური დარაზმულობა“, რომლის ერთ-ერთი დამფუძნებელიც შალვა მალაკელიძე იყო, გააიგივეს ამ ახლად შექმნილ ორგანიზაციასთან. თავად „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ წევრები კი უარყოფდნენ „მონარქო-ფაშისტურ დარაზმულობასთან“ იდეოლოგიურ და ორგანიზაციულ მსგავსებას [6]. 1937-1939 წლებში არსებული „მონარქო-ფაშისტური დარაზმულობა“ იყო რადიკალურად განსხვავებული პოლიტიკური გაერთიანება, რომელიც იტალიურ ფაშიზმს აღიარებდა და საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენისათვის ბრძოლას ისახავდა მიზნად.

„ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ ხელმძღვანელებს კავშირი ქონდათ გერმანიის ოფიციალურ სახელმწიფო თუ საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან. გამგეობამ ურთიერთდახმარება და თანამშრომლობა შესთავაზა გერმანიის იუსტიციის სამინისტროს [9], „გერმანელ ჯარისკაცთა გაერთიანებას“ [10] და „ომში დაკარგულთა სამარხებზე მზრუნველ“ გერმანულ საზოგადოებას [11].

„დარაზმულობამ“ გერმანიის ზემოთხსენებულ ოფიციალურ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობის დამყარების გზით გაავრცელა მიმართვა. ისინი ყველა იმ პირს, ვინც ეძებდა ომში დაღუპული ახლობლის საფლავს, ურჩევდნენ დაკავშირებოდნენ დარაზმულობას, რომელიც გერმანიის „ცენტრალურ კართოთეკაში“ აღრიცხული 2, 5 მილიონ ადამიანში მოიძიებდა მათ, ხოლო იმ შემთხვევაში თუ ქართველი მეომრები განისვენებდნენ ევროპის სხვადასხვა მხარეში, მათი საფლავების აღსაწესავად ორგანიზაცია გაგზავნიდა დელეგატებს [6].

მეორე მსოფლიო ომში დაჭრილი ან დაინვალიდებული გერმანიაში მცხოვრები მეომრებისთვის გერმანიის მთავრობას დაწესებული ჰქონდა პენსიები. „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ ხელმძღვანელობა გერმანიის გარეთ მყოფ მეომრებს მოუწოდებდა მცირე ხნით ეცხოვრათ გერმანიაში, რის შემდეგაც ისინი სათანადო ორგანოებისგან მიიღებდნენ დახმარებებს, ამაში მათ ორგანიზაცია დაეხმარებოდა [6].

„ქართველ მხედართა დარაზმულობას“ ახლო კონტაქტი ჰქონდა გერმანელ ჯარისკაცებთან და მათ ორგანიზაციასთან. ამ ურთიერთობას ჩრდილს აყენებდა II მსოფლიო ომის დროს მომხდარი ტექსელის აჯანყება. ორგანიზაციის საქმეთა მმართველის გაიოზ მალაკელიძის თქმით, კუნძულ ტექსელზე განისვენებს რამოდენიმე ათეული ქართველი მეომარი, რომლებიც გერმანელებთან ბრძოლაში დაიღუპნენ. ქართველ-გერმანელ მხედართა ურთიერთობების დასადგენად დარაზმულობა დაინტერესებული იყო ტექსელზე მომხდარი „ტრაგედიის“ გარკვევაში და მიმართავდა ყველა იმ ქართველ ლეგიონერს, რომელიც მონაწილეობდა ტექსელზე მიმდინარე ბრძოლებში, მიეწოდებინათ ცნობები. ამ მიზნით გადაწყვეტილი იყო რწმუნებულის გაგზავნა ჰოლანდიაში [6].

გამოეხმაურნენ თუ არა მსოფლიო ომებში დაღუპულ მეომართა ახლობლები, ასევე ომში დაჭრილი და ტექსელის აჯანყებაში მონაწილე ქართველი მეომრები „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ ამ მოწოდებებს, სამომავლოდ დამატებითი მასალების გამოვლენის შემთხვევაში კვლევა-ძიების გაგრძელებას საჭიროებს.

„ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ წევრებმა გერმანიის „ცენტრალური კართოთეკის“ მეშვეობით არაერთი ქართველი ჯარისკაცის საფლავის ადგილმდებარეობა დაადგინა. [12]. ქართველი მეომრების ბედით დაინტერესებული კერძო პირები ხშირად მიმართავდნენ „დარაზმულობი“ წევრებს.

მეორე მსოფლიო ომის დროს გერმანიის მთავრობამ შეიმუშავა ე. წ. „აღმოსავლეთ ხალხების“ ორდენი, რომელიც გადაეცემოდათ ამ ომში მონაწილე არაგერმანელ, აღმოსავლეთის ქვეყნების წარმომადგენელ მეომრებს. ომის დამთავრების შემდეგ გერმანიის შესაბამის წრეებში მომწიფდა აზრი იმის შესახებ, რომ ეს ორდენი დისკრიმინაციული იყო და აუცილებელია მისი შეცვლა. ეს მისია იკისრა „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ მეთაურობამ, რომელიც დროებით ასრულებდა ქართული საორდენო კომისიის ფუნქციებს. მათ შეიმუშავეს დავით აღმაშენებლის ორხარისხიანი ორდენი და ე. წ. სამახსოვრო მედლები, რომელიც დამტკიცების შემდეგ გადაეცემოდა ომის მონაწილეებს. „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ მიერ შემუშავებული ორდენებისა და ჯილდოების პროექტები შესწავლილი აქვს ნიკო ჯავახიშვილს წიგნში „ქართული ფალერისტიკა“ [13, 63-66].

დარაზმულობის მუშაობა ითვალისწინებდა ასევე მოხსენებების წაკითხვას საერთო კრებებზე. პირველი ორი მოხსენება უნდა წაეკითხათ გერმანელ მეომრებს, გაცხადებული იყო თემატიკაც. პირველი შეეხებოდა I მსოფლიო ომს და ქართულ-

გერმანულ ურთიერთობებს, ხოლო მეორე კი II მსოფლიო ომს და გერმანულ-ქართულ მხედრულ თანამშრომლობას. დაგეგმილი იყო ასევე საჯარო მოხსენება ორივე ომის შესახებ [6].

მიუხედავად იმისა, რომ დარაზმულობა თავს აცხადებდა აპოლიტიკურ ორგანიზაციად, რომელიც არანაირ პოლიტიკურ ამოცანებს არ ისახავდა მიზნად, მისმა საქმიანობამ ცხადყო, რომ ორგანიზაციის წევრებმა ვერ შეძლეს ბოლომდე გულგრილი დარჩენილიყვნენ პოლიტიკური საკითხისადმი. ისინი უარყოფითად აფასებენ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის და ასევე იმ დროს არსებული პოლიტიკური გაერთიანებების მოღვაწეობას. მათი თქმით ქართული ემიგრაცია და ქართული საკითხი უმეთაუროდ იყო დარჩენილი. ამიტომ გამოდიოდნენ ინიციატივით ეხელმძღვანელათ და მოეწვიათ საგანგებო ყრილობა, რომელიც ამ საკითხზე იმსჯელებდა და აირჩევდა ერთიან მეთაურობას. „ქართველ მხედართა დარაზმულობას“ ყრილობის ჩატარების კონკრეტულ გეგმა ჰქონდა. 10 ქართველი, რომელიც არ იყო უცხო სახელმწიფოს მოქალაქე დაასახელებდა რწმუნებულებს, რომლებიც თავის მხრივ მოწვეულ ყრილობაზე აირჩევდნენ მეთაურობას [6]. ორგანიზაციის ეს ჩანაფიქრი არ განხორციელებულა.

ქართული ემიგრაციისათვის მოურჩენელი სენი იყო გათიშულობა და დაპირისპირება. მათი გაერთიანების იდეა არა მხოლოდ „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ მეთაურებს ჰქონდათ. ქართული ემიგრაციის დაქსაქსულობის საკითხი ერთ-ერთი ძირითადი და აქტიური განხილვის საგანია იმდროინდელ ქართველ ემიგრანტთა შორის. ამის შესახებ წერდა თითქმის ყველა პერიოდული გამოცემა. ემიგრაციის გაერთიანების ინიციატივით გამოდიოდნენ პოლიტიკური პარტიებისა და ორგანიზაციების წარმომადგენლები. მრავალი მცდელობის მიუხედავად მდგომარეობა არ შეცვლილა. ქართული ემიგრაცია კვლავ ცალკეულ ჯგუფებად და გაერთიანებებად იყო წარმოდგენილი.

1954 წლის 31 ივლისს „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ თავმჯდომარე შალვა მაღლაკელიძე, საბჭოთა კავშირის უშიშროებამ დასავლეთ ბერლინიდან აღმოსავლეთ ბერლინში, შემდეგ კი საქართველოში იძულებით ჩამოიყვანა. ორგანიზაციის თავმჯდომარის გატაცების მიუხედავად „ქართველ მხედართა დარაზმულობა“ ფუნქციონირებას განაგრძობდა, ამის დასტურია გაიოზ და შალვა მაღლაკელიძეების პირად არქივში დაცული 1955, 1956 წლებით დათარიღებული დარაზმულობის საქმიანობისა და მოღვაწეობის ამსახველი ისტორიული დოკუმენტები. შალვა მაღლაკელიძე დარაზმულობის თავმჯდომარე ფორმალურად იყო, რეალურად ორგანიზაციის საქმიანობას გამგეობა და საქმეთა მმართველი გაიოზ მაღლაკელიძე წარმართავდა. ამის დასტურია ორგანიზაციის საქმიანობის შესახებ არსებული დოკუმენტები და ის საყურადღებო ფაქტი, რომ შალვა მაღლაკელიძე თავის მრავალგვერდიან მოგონებებში არაფერს ამბობს „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ შესახებ.

მიუხედავად დაარსებული „ქართველ მხედართა დარაზმულობა“ იქცა საკონტაქტო და კომპეტენტურ გაერთიანებად, II მსოფლიო ომში მონაწილე ქართველი მეომრებით დაინტერესებული პირებისა თუ ორგანიზაციებისათვის. 1956 წლის ბოლოს გერმანელი მწერალი ჰანს კოხი თავისი წიგნისათვის „უცხოური გაერთიანებები გერმანულ ჯარში II მსოფლიო ომის დროს“ „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ გამგეობას სთხოვს საარქივო მასალების მიწოდებას ქართული დივიზიის შესახებ [14]. აშკარაა, რომ „დარაზმულობას“ II მსოფლიო ომში მონაწილე ქართველი მეომრების შესახებ მნიშვნელოვანი მონაცემთა ბაზა ჰქონდა. სავარაუდოა, რომ მოგვიანებით თამარ და აკაკი პაპაძეები წიგნის „გაბნეული საფლავები“ შედგებისას სარგებლობდნენ „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ არქივით.

მიუხედავად იმისა იქცა თუ არა „ქართველ მხედართა დარაზმულობა“ მძლავრ და მრავალრიცხოვან გაერთიანებად, მას მაინც დადებითი მნიშვნელობა ქონდა ქართული ემიგრაციის ისტორიაში. XX საუკუნის მეორე ნახევარში შექმნილი მრავალრიცხოვანი პოლიტიკური ორგანიზაციების გვერდით არსებობდა სამხედრო მოსამსახურეთა გაერთიანება, რომელიც მართალია აპოლიტიკური ორგანიზაცია იყო, მაგრამ გვერდს ვერ უვლიდა პოლიტიკურ საკითხებს. პოლიტიკური ორგანიზაციებისაგან განსხვავებით „ქართველ მხედართა დარაზმულობის“ მიზნების განხორციელებას უცხო ქვეყანათა ოფიციალური სტრუქტურებიდან წინააღმდეგობები არ შეხვედრია. მათთან თანამშრომლობაზე უარს არ ამბობდნენ. „დარაზმულობის“ საქმიანობის შედეგან არაერთი ქართველი მეომრის განსასვენებელი გახდა ცნობილი. ომში მებრძოლთა დახმარება და სამხედრო სულისკვეთების შენარჩუნება მათი შორსგამიზნული გეგმით დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ საქართველოში გაგრძელდებოდა.

დამოწმებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, შალვა და გაიოზ მალლაკელიძეების ფონდი, საქმე №69.
2. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, შალვა და გაიოზ მალლაკელიძეების ფონდი, საქმე №70.
3. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, შალვა და გაიოზ მალლაკელიძეების ფონდი, საქმე №71.
4. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, შალვა და გაიოზ მალლაკელიძეების ფონდი, საქმე № 83.
5. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, შალვა და გაიოზ მალლაკელიძეების ფონდი, საქმე №84.
6. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, შალვა და გაიოზ მალლაკელიძეების ფონდი, საქმე №89.
7. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, შალვა და გაიოზ მალლაკელიძეების ფონდი, საქმე №75, 77, 88, 90.
8. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, შალვა და გაიოზ მალლაკელიძეების ფონდი, საქმე №75.
9. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, შალვა და გაიოზ მალლაკელიძეების ფონდი, საქმე №72.
10. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი შალვა და აგიოზ მალლაკელიძეების ფონდი, საქმე №74.
11. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, შალვა და გაიოზ მალლაკელიძეების ფონდი, საქმე №79.
12. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, შალვა და გაიოზ მალლაკელიძეების ფონდი, საქმე №104
13. ნიკო ჯავახიშვილი, ქართული ფალერისტიკა (ჯილდოთმცოდნეობა), თბ., 1995
14. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, შალვა და გაიოზ მალლაკელიძეების არქივი, საქმე №99.

Shorena Murusidze

The Ivane Javakhishvili Institute of History and Ethnology
scientific researcher of the Department of Modern and
Contemporary History

Erekle Shvelidze

Scientific researcher of the Department of Archives Study
of the National Center of Manuscripts

From the history of "Solidarity of Georgian Knights"

Summary

Personal archives of the founders of the "Solidarity of Georgian Knights" Gaioz and Shalva Maglakelidzes, which in the beginning of the 90s of the 20th century was brought by professor Guram Sharadze from Munich is kept at the archives fund of the National Center of Manuscripts. Archive contains many German lingual documents depicting the history of "Solidarity of Georgian Knights", namely, protocol of a meeting of founders, charter, correspondence of the board of the organization with the state authorities, public associations, information agencies and private persons. Irrespective of a rather solid list of Archives material the history of the organization is not studied thoroughly yet, although we have studied all material available and exposed till now.

On 26 January 1954 a meeting of founders of the association "Solidarity of Georgian Knights" was held in Munich with participation of the following persons: Shalva Maglakelidze, Gaioz Maglakelidze, Grigol Avaliani, Alexandre Bagaturia, Roman Pardzini, Andreas Mosidze, David Pekuridze and Giorgi Vepkhvadze.

The organization "Solidarity of Georgian Knights" was constituted on that meeting. After discussion and relevant amendments the charter of the organization submitted by Gaioz Maglakelidze was adopted. The charter of the Solidarity was drawn by the observance of all legal norms. The goals of the Solidarity, its operation plan, managerial structure of the organization, all functions and obligations of representational body and principles of enrollment in it were formulated in details, material bases were defined and even the issue of cancellation of the association was considered.

According to the charter of the "Solidarity of Georgian Knights", the association aimed to unite all Georgian soldiers residing abroad and to record them, to determine the names of Georgian soldiers who were killed in the World War II and to establish places of their burial, to render friendly, moral and material support to Georgian warriors, to respect and observe existing military virtues, honor and traditions.

According to the charter the "Solidarity of Georgian Knights" was apolitical association standing apart from political parties and political bases. The Solidarity had the managerial bodies: general congress, board, office work department, control committee and court of honor.

Leaders of the "Solidarity of Georgian Knights" had contacts with official federal and public organizations of Germany. Information about founding of the "Solidarity of Georgian Knights" was published by the German press agency, declarations were printed in local newspaper and were spread via German radio-stations.

The "Solidarity of Georgian Knights" created in Munich turned into the competent association of contact for persons and organizations interested in Georgian warriors, participants of the World War II.

Did the "Solidarity of Georgian Knights" turn into the powerful numerous organization or did not – is the other question, but it played the positive role in the history of Georgian emigration. It was the association of military officers created after the World War II, in the second half of the 20th century, which cared for Georgian warriors, it tried to manage to render support similar to that which was issued to other soldiers who participated in that war.